

מי שנוטל את השמש, כמי שנוטל את כל הדרגות, משום שהשמש הוא אהל שנקלל בהם ונוטל הכל, והוא מאיר לכל אותם הגונים של האורות שלמה. ולכן והוא כחתן יצא מחפתו - באור והתנוצצות של כל האורות הגנוזים. שכלם בתשוקה, ברצון שלם, נותנים לו רצונם ואורם, כמו שלחתן יש רצון ותשוקה של הכלה (של כלם) לתת לה אוצרות ומתנות, ולכן והוא כחתן יצא מחפתו.

מי זו חפתו? זה עדין. וסוד זה - (בראשית ב) ונהר יצא מעדין. עדין זוהי חפה שמכסה על הכל. ישיש כגבור. ישיש - מצד של אור ראשון שלא נמצא בו דין כלל. כגבור - מצד הגבורה. ואף על פי שגבורה היא דין שלם, כתוב כגבור, ולא גבור. משום שממתיק דין בחסד ונוטל הכל כאחד, בתשוקה ורצון שלם. וכל זה - לרוץ ארח, כמו שנאמר (ישעיה מג) הנותן בים דרוך, להשקות ולהשלים את אור הלבנה בכל הצדדים, ולפתח בה דרוך להאיר למטה.

מקצה השמים מוצאו - מסוף אלו השמים העליונים שאמרנו הוא מוציא, משום שבסיום הגוף הוא מוציא, ובאותו מקום נכר בין הזכר לנקבה. וזהו שכתוב (דברים ד) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. קצה השמים - זה העולם העליון. ולמקצה השמים - זה (המלך ש) השלום שלו. כמו שזה נוטל את כל האורות וכלם בו, אף זה כן, נוטל כל האורות והוא יוצא מקצה השמים.

ותקופתו - שסובב (שהלבנה) בכל אותם הצדדים (הספירות) הקדושים שראויים להאיר ולהיות משקים ולהתנוצץ ממנו. ואין נסתר - אין מי שמכסה מאותו האור, שהרי לכלם הוא מאיר בכלל אחד, לכל אחד ואחד כראוי לו.

וכשברם נשלמים ומאירים מתוך השמש, אז הלבנה מתעטרת כמו האם העליונה, שלמה בחמשים שערים, וזהו שכתוב תורת ה' תמימה, שהרי אז היא (שלמה) תמימה מכל הצדדים, בסוד של חמש דרגות, כמו האם העליונה, שהם חמש, סוד של חמשים. **ולכן** היא באה בחמש חמש תבות, כדי להשלים לסוד של חמשים. תורת ה' תמימה משיבת נפש - הרי חמש. עדות ה' נאמנה

מחכימת פתי - הרי חמש. פקודי ה' ישרים משמחי לב - הרי חמש.
מצות ה' ברה מאירת עינים - הרי חמש. יראת ה' טהורה עומדת לעד -
הרי חמש. משפטי ה' אמת צדקו יחדו - הרי חמש. וכלם באים
בחמש חמש, להכליל כמו האם העליונה.

ולכן, יהו"ה יהו"ה שש פעמים, כנגש ששת הצדדים העליונים
שהם סוד השם העליון (השמים העליונים), ועל זה הלבנה
מתמלאת ונשלמת בסדור עליון כראוי, וזהו ביום השבת, שהכל
נשלם כראוי בסוד השבת מעלה ומטה. ולכן ביום הזה נוסף אור
בכל, כמו שאמרנו. השמים נוטלים ממקור החיים בראשונה, והם
מאירים ומתקנים את הכבוד העליון מסוד הספר העליון - האב של
הכל. ומסוד הספר - האם העליונה. והוא מסוד הספור. ולכן
מספרים, כמו שאמרנו, בסוד שלשת השמות הלו, ששולטים ביום
השבת על כל שאר הימים.

ולכן התשבחת הזו אמר דוד ברוח הקדש על האור והתנוצצות
ושלטון (ושלמות) של יום השבת על כל שאר הימים (ותקונה
שנתקנת ביום זה מכל שאר הימים) בשביל סוד השם העליון שמאיר באור,
ונוצץ בהתנוצצות, ונשתלם בשלמות מעלה ומטה. ואז תורת ה'
תמימה, שבת של ערב שבת (סוד של שמור כבוד לילה, שהיא תורת ה' תמימה, תורה
שבעל פה, משה קבל תורה מסיני. והרי התעוררו על התורה שבעל פה, שאלו תורה שבכתב, הרי
כתוב ויצו משה את הלויים וגו' לקוח את ספר התורה. וזה ראוי ללויים לזה שאוחז בשמש, והמלך
שבא ממנו משה מאיר לישראל ארבעים שנה שמש ביום, ותורת ה' זה ערב שבת) בסוד אחד,
כמו שאמרנו.

ותקנו (אנשי כנסת הגדולה הסדור של השבת) החברים ראשית התשבחות
מאותן תשבחות של דוד מסוד זה השמים, שנוטל בראש
וימאיר לכל השאר. ואחר כך אותו נהר שיוצא מעדן, וזהו סוד (תהלים
לג) רננו צדיקים בה'. משום שהנהר הזה כונס ונוטל הכל מסוד
השמים בסוד עליון, ומקור החיים, הכל כראוי ביום זה. והשמש
מתקן להאיר כראוי ביום הזה.

ואחר כך הלבנה שנפרדת מהצד האחר ביום הזה כדי להיות מאירה
מן השמש, וזהו לדוד בשנותו את טעמו וגו'. ואחר שנפרדת
ממנו, הרי מתחברת בשמש, ותשבחת זו בעשרים ושתים אותיות
שמכניס בה השמש בלבנה. ותשבחת זו פרדת הלבנה מן הצד

האחר, ותשבת של עשרים ושתים אותיות באור השמש. ואחר כך התחברות ועלית הגבירה לבעלה, וזוהי (שם צ) תפלה למשה איש האלהים. התחברות והתדבקות אשה בבעלה, לפרש ימין ושמאל לקבל אותה ולהיות כאחד בחבור אחד. (להיות אחד בסוד אחד. וכל אלו שמים מספרים להם ומתקנים אותם. מכאן והלאה תשכחות אחרות של שמחה ותשוקה שלמה. אבל אלו אותם תקון השלמות העליונה בסוד של השם הקדוש כראוי ותשכחות אלו, התקינו בתקון של שבת, שהוא עולה ומתעטר בעטרותיו כראוי, ועולים בסוד השם הקדוש להיות אחד בסוד של כבוד אל של השמים מספרים לו וזוהרים לו כמו שאמרנו).

וזהו מזמור שירו לה' שיר חדש. התשבתת הזו הרי בארנוה. אף על גב שהתעוררנו בה, התעוררות החברים שהתעוררו, יפה הוא, שהפרות הללו עלות, כשהיו נושאות את הארון, התעוררו בתשבתת הזו, כמו שנגמר (שמואל א-ו) וישרנה הפרות בדרך. ואיזו שירה היו אומרות? מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. הסוד הזה הוא כמו שלמעלה. בפעם שאותן חיות נושאות את (הארון) הכפסא להרים אותו למעלה, הן אומרות תשבתת זו.

ואם תאמר, למה כתוב כאן חדש, והרי תמיד אומרים תשבתת זו? אלא ודאי שהוא חדש, וחדש לא נקרא אלא בהתחדשות הלבנה כשנאורה מהשמש, אז הוא חדש, וזהו שיר חדש. הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו, הרי התעוררות של ימין ושמאל לקבל אותה. ותשבתת זו, כשנושאות הארון, משכחות אותה כשעולות לבית שמש, כמו שעגלות עולות לבית שמש, והכל עולים בסוד אחד, משום שבשבת היא עלית הכפסא לעלות למעלה. התקון של התשבתת הזו בשבת. כל התשכחות הללו תקנו לשבת, לשבת אותו העם היחיד בעולם.

מזמור שיר ליום השבת (תהלים צב). התשבתת הזו אדם הראשון אמר אותה בפעם שגרש מגן עדן, ובאה שבת והגנה עליו. ובארה החברים, את התשבתת הזו משבח העולם התחתון את העולם העליון, יום (שהכל בו) שהוא כלו שבת, המלך שהשלוש שלו. וזהו מזמור שיר, ולא כתוב מי אמר אותו, כמו שבארנו.

ליום השבת - היום העליון, השבת העליונה. זו שבת וזו שבת. מה בין זה לזה? אלא שבת סתם זו שבת של ערב שבת. יום השבת זו שבת שלמעלה. זה יום וזה לילה. (שמות לא) ושמרו בני ישראל את

השבת - הרי לילה, סוד של נקבה. (שם כ) זכור את יום השבת - הרי יום, סוד של זכר. ולכן מזמור שיר ליום השבת.

ומצאנו בכמה מקומות, שהעולם התחתון עולה בשם ובא סתם, כמו זה - ויקרא אל משה, וכמו (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל ה'. כלם שם נסתר ולא עולה בו, (אלא) (והכל) משום שיש בו דרגה עליונה, ואל הדרגה העליונה הוא לא עולה בשם. אור המנורה לא עולה ביום באור השמש, ועל זה לא עולה בשם. וכל אלה תשבחות השבת, שהיא כבוד (יום השבת, שהיא תשבחת) היום, היא תשבחת עליונה על כל שאר הימים. (וכל אלו התשבחות התקינו בתקון של שבת, שהיא עולה להתעטר בעטרת עליונות, מקומות קדושים על כל שאר הימים).

נשמות כל חי, הרי החברים עוררו בו דברי אמת. אבל יש לנו להזכיר, הנשמה הזו שפורחת מאותו חי העולמים. ומשום שהיא שלו, שממנו יוצאות כל הברכות ושורות בו, והוא משקה ומברך למטה, הנשמה הזו שיוצאת ממנו יש רשות לברך את המקום הזה.

ולכן פורחות הנשמות מאותו חי בערב שבת, אותן נשמות שפורחות, ממש מברכות מקום זה שנקרא שם מלמטה. ואותו מקום שיוצאות ממנו, מברך אותו למעלה, ושם זה מקבל ברכות מלמטה וממעלה, ונכללת מכל הצדדים.

בימי החל היא מקבלת ברכות משאר הנשמות שמברכות אותה מלמטה ביום השבת, היא מקבלת ברכות מאותן נשמות עליונות שמברכות אותה בארבעים וחמש תבות כחשבון מ"ה. (מנשמת כל חי עד והאחרונים) (ובסוד של חמשים תבות, כחשבון מ"י) כמו שבארנו בסוד מ"ה ובסוד מ"י. זה העולם העליון, וזה העולם התחתון. נשמת כל חי (עד והאחרונים) - מ"ה. ומן ואלו פינו מלא שירה עד ומלפנים - עולה התשבחת האחרת חמשים תבות. ואף על גב שלא עומד הדבר בחשבון, עולה החשבון סוד מ"י, ומשם והלאה עולה התשבחת האחרת לחשבון (מ"ה) מאה תבות, תשלומים של הכל, ומרפכה אחת על מה ששורה שהוא תשלום (אותו שלם עליון).

וכך השבח הזה וכל הדברים הללו כלם איברים ידועים בחשבון לתשלום שבת ולהשתלם מהם כראוי. אשרי העם שידועים לסדר את שבח רבונם כראוי. מכאן והלאה סדור התפלה כמו שתקן.

כתוב (תהלים כב) ואתה ה' אל תרחק אֵילוּתִי לְעִזְרָתִי חוֹשָׁה. דָּוִד
הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת זֶה בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה מִתְקַן וּמְסֻדָּר אֶת תְּשׁוּבָתוֹ
הַמֶּלֶךְ כְּדִי לְחַבֵּר אֶת הַשֵּׁמֶשׁ לְלִבְנָהּ. כִּיּוֹן שֶׁהָיָה מִתְקַן וּמְסֻדָּר אֶת
שְׁבָחָיו לְהִתְחַבֵּר, אָמַר וְאַתָּה ה' אֵל תִּרְחָק.

ואתה ה' – סוד של חברות אחת בלי פרוד. אל תרחק – כִּיּוֹן
שֶׁעֲלֵתָה לְהִתְחַבֵּר עִם בַּעֲלָהּ, וְהַכֹּל בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וּמִשָּׁם
רוֹצֵה לְעֵלוֹת לְאִין סוּף לְהִתְקַשֵּׁר הַכֹּל לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְלִכְּן אֵל
תִּרְחָק לְהִסְתַּלַּק מֵאַתְּנוּ וּלְעֵזֵב אוֹתְנוּ.

וְלִכְּן בְּתוֹךְ סְדוּר הַתְּשׁוּבָה צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהַכְלִיל שֵׁם וְלִהְדָּבֵק עִמָּם
מִלְּמַטָּה, שְׂאֵל מֵלֹא יִרְצֶה לְהִתְעַלּוֹת הַכְּבוֹד הַזֶּה, הֵרִי יִשְׂרָאֵל
לְמַטָּה אַחֲזִיזִים בּוֹ וּמְחַזְּקִים בּוֹ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתוֹ לְהִתְרַחֵק מֵהֶם. וְלִכְּן
הַתְּפִלָּה בְּלַחֲשׁ, כְּמִי שֶׁמְדַבֵּר בְּסוּד עִם הַמֶּלֶךְ. וּבְעוֹד שֶׁהוּא בְּסוּד
עִמוֹ, לֹא מִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ כָּלֵל.

אֵילוּתִי – מֵה אֵיל וְצָבִי, בְּשָׁעָה שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְרַחֵקִים, מִיַּד חוֹזְרִים
לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁעֲזָבוּ – אֵף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵף עַל גַּב
שֶׁהִתְעַלָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּאִין סוּף, מִיַּד חוֹזֵר לְמְקוֹמוֹ. מֵה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל לְמַטָּה אַחֲזִיזִים בּוֹ, וְלֹא עוֹזְבִים אוֹתוֹ לְהִיּוֹת נִשְׁכָּח
וְלִהִתְרַחֵק מֵהֶם. וְלִכְּן, אֵילוּתִי לְעִזְרָתִי חוֹשָׁה.

וּמִשׁוּם כִּךְ צְרִיכִים לְהִתְאַחַד עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֶאֱחֹז בּוֹ כְּמִי
שֶׁמִּשְׁיָךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁלֹּא יִשְׁאַר אִישׁ עֲזוּב מִמֶּנּוּ
אֶפְלוּ שָׁעָה אַחַת. וְלִכְּן כְּשׁוֹמֵךְ גְּאֵלָה לְתַפְלָה, צְרִיךְ לֶאֱחֹז בּוֹ וּלְדַבֵּר
עִמוֹ בְּלַחֲשׁ, בְּסוּד, שֶׁלֹּא יִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְלֹא יַעֲזֹב מִמֶּנּוּ, וְלִכְּן כְּתוּב
(דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֵּם הַיּוֹם. (תהלים קמד)
אֲשֶׁרֵי הָעַם שֶׁכָּכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעַם שֶׁה' אֱלֹהֵיו.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהִתְחַבְּרָה אֵף כִּךְ קָמוּ וְהִלְכוּ. אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, אָבִא, עַד כָּאן הָיִינוּ
יוֹשְׁבִים בְּצֵל שֶׁל עֵץ הַחַיִּים בְּגֵן עֵדֵן. מִכָּאן וְהִלְאָה שְׁאֲנוּ הוֹלְכִים,
צְרִיךְ לָנוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַשּׁוֹמְרִים אֶת הָעֵץ הַזֶּה. אֵתָה תִּתְחַלֵּל
בְּרֵאשִׁית לְפִתּוֹחַ בְּדָרְךְ.

פְּתַח וְאָמַר, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. בְּמָה הִיא תְרוּמָה? בְּסוּד
הַזֶּהב, שֶׁהֵרִי מִשָּׁם נִזְוָנָה בְּתַחֲלָה, מִשׁוּם שֶׁהִיא גְּבוּרָה תַּחְתּוֹנָה

שָׁבָאָה מַצֵּד הַזֵּהָב. וְאִף עַל גַּב שְׁבָאָה מַצֵּד הַזֵּהָב, כָּל עֵקֶר לֹא נִשְׁאָרָת, אֲלֵא בְצַד הַכֶּסֶף, שֶׁהוּא יָמִין.

וְסוּד זֶה כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה שְׁצָרִיף לְקַבְּלָהּ בְּיָמִין וּבִשְׂמָאל, וְכָל הָעֵקֶר לֹא נִשְׁאָר אֲלֵא בְּיָמִין, (וְהַשְׂמָאל נֶעְזֵב מִמֶּנָּה וְלֹא וְכוּ') וְהַשְׂמָאל מְעוֹרָר אֶת הַיָּמִין וְלֹא נִדְבֵק בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נִתֵּן בֵּין יָמִין וּשְׂמָאל, וְהַשְׂמָאל נֶאֱחָז תַּחְתּוֹ, וְיָמִין נֶאֱחָז בּוֹ לְמַעַלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר ב) שְׂמָאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וְיָמִינוֹ תַּחְבֵּקֵנִי. זֵהָב וְכֶסֶף – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (חֲגִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֵּהָב, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

וְנַחֲשֶׁת – זֶהוּ צְבֵעַ כְּגוֹן הַזֵּהָב, מִשּׁוּם שֶׁנֶּצְבֵעַ מִגֹּן זֵהָב וּמִגֹּן כֶּסֶף. וְלָכֵן מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת קָטָן. לְמָה הוּא קָטָן? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְכִים-א ח) כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' קָטָן מִהַכִּיל אֶת הָעֵלֶה וְגו'. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְדוֹד הוּא הַקָּטָן. וְאִף עַל גַּב שֶׁהוּא קָטָן, הַכֹּל נֶאֱחָז בְּתוֹכוֹ. וְאִם תֵּאמַר, מִזְבַּח אַחַר נִקְרָא קָטָן – לֹא כִּי! שְׂאִין קָטָן פָּרַט לָזֶה, שְׁכַתוֹב (בְּרַאשִׁית א) אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וְאֶת הַמָּאוֹר הַקָּטָן לְמַמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה. וְזֶהוּ הַמָּאוֹר הַקָּטָן. הַמָּאוֹר הַגָּדֹל – זֶה הַמִּזְבַּח הַפְּנִימִי, שֶׁהוּא מִזְבַּח הַזֵּהָב.

וְתַכְלֵת – זוֹהִי תַכְלֵת שֶׁל צִיצִית. תַכְלֵת זֶהוּ הַכֶּסֶא, סוּד שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל יָד. תַכְלֵת זֶהוּ הַכֶּסֶא שֶׁבוֹ דְנִים דִּינֵי נְפֹשׁוֹת. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ כֶּסֶא שְׂדָנִים בּוֹ דִּינֵי מְמוֹנוֹת, וְיֵשׁ כֶּסֶא שְׂדָנִים בּוֹ דִּינֵי נְפֹשׁוֹת. וְלָכֵן כָּל הַגְּוֹנִים טוֹבִים לְחֵלוּם, פָּרַט לְגוֹן תַכְלֵת, כְּדֵי שֶׁיִּדְעַ שֶׁהָרִי נִשְׁמָתוֹ הָרִי עוֹלָה בְּדִין. וְכִשְׁנִשְׁמָה עוֹלָה בְּדִין, הַגּוֹף נִדוֹן לְהַתְּכַלּוֹת, וְצָרִיף אוֹתוֹ הַחֵלוּם לְרַחֲמִים רַבִּים.

תַכְלֵת זֶהוּ כֶּסֶא, שְׁכַתוֹב בּוֹ כְּמֵרָאָה אֲבָן סַפִּיר דְמוֹת כֶּסֶא, וְכַתּוּב (יִחְזַקְאֵל א) וְנָגַהּ לוֹ סָבִיב. מִשּׁוּם שֶׁעוֹשִׂים בּוֹ כְּרִיכוֹת לְצִיצִית, וְכִשְׁנִגַּהּ לוֹ הוֹפֵךְ לְגוֹן יָרֵק, כְּגוֹן כְּרִיתִי, מֵאוֹתָהּ שְׁעָה וְאֵילָף מִתְחִיל זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהָרִי הַשְׁתַּנָּה גֹן תַכְלֵת מִכְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְלָכֵן אֶסוּר לְדוֹן דִּינֵי נְפֹשׁוֹת בְּלַיְלָה, מִשּׁוּם שֶׁשׁוֹלֵט אוֹתוֹ גֹן תַכְלֵת בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְנִתְנָה רְשׁוּת לְחֵטֵף נֶפֶשׁ בְּלִי מִשְׁפָּט. שֶׁהָרִי מִשְׁפָּט לֹא שׁוֹלֵט בְּאוֹתוֹ זְמַן. כִּשְׁבָא הַבְּקָר וּמִתְעוֹרָר הַיָּמִין שֶׁלְמַעַלָּה, יוֹצֵא אוֹתוֹ הָאוֹר וּמִגִּיעַ עַד הַתַכְלֵת הַזֹּאת וּמִשְׁתַּנָּה מִכְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְאִז שׁוֹלֵט עָלָיו וְנִדְבֵק בּוֹ כֶּסֶא קְדוֹשׁ אַחַר. מֵאוֹתָהּ שְׁעָה וְאֵילָף זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע.

וְאֶרְגָּמֶן – זֶה כְּנוּס שְׂכוּלֵל כָּל הַגְּוֹנִים כְּאַחַד. וְתוֹלַעַת שָׁנִי – כְּתוּב שָׁנִי, וְכְתוּב שָׁנִים, שְׂכָתוּב (משלי לא) כִּי כָל בֵּיתָה לְבֶשׂ שָׁנִים. אֲלֵא זֶהוּ גֹוֶן שְׂנַקְרָא שָׁנִי, שְׂנוּטֵל בּוֹ אֶת כָּל הַגְּוֹנִים וְהַכֵּל אֶחָד, שָׁנִי וְשָׁנִים. שָׁנִים – כְּשִׂכְלָם כְּלוּלִים בּוֹ כְּאַחַד. שָׁנִי – שְׂיוּצָא מֵהַכֶּסֶּא הָעֲלִיּוֹן שְׂשׁוּלֵט עַל תְּכֵלֶת מְצַד הַיָּמִין, וְזֶהוּ הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׂכָתוּב בּוֹ (דניאל י) מִיכָאֵל שְׂרָכָם. תוֹלַעַת – שְׂכַחָה בְּפִיָּה. כְּתוֹלַעַת שְׂמִשְׁבְּרַת הַכֵּל וּמַעֲקַרַת הַכֵּל.

תוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ – שָׁנִי גְוֹנִים כְּאַחַד, שֶׁל יָמִין וּשְׂמָאל, לְכֵן וְאָדָם. וְשֵׁשׁ – הוּא בּוּץ. שְׂשִׁשָּׁה חוּטִים מִתְחַבְּרִים, וְזֶהוּ שְׂכָתוּב וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ. וּבְשָׁנֵי אֱלֹהִים כְּלוּלִים שָׁנֵי אַחֲרִים.

וְעִזִּים – גְּבוּרֹת תְּחַתּוֹנוֹת שְׂלַחוּץ, לְכִסּוֹת עַל הַפְּנִימִיִּים. וְהַכֵּל צָרִיף. וְצָרִיף לְתַת מְקוֹם לְכָל, שְׂהָרִי מְצַד הַזֶּהָב הֵם בְּאִים. וְעֵרַת אֵילִם מְאֻדְמִים – מְשִׁיכָה שֶׁל שָׁנֵי צְדָדִים, שֶׁל יָמִין וּשְׂמָאל, לְכִסּוֹת בְּמְקוֹם אַחֵר.

וְעֵרַת תְּחָשִׁים – צַד אֶחָד יֵשׁ שְׂגָדֵל בְּתוֹף הַצַּד הָאֲחֵר בְּחַרְבָּה, וְלֹא נִמְצָא בִּישׁוּב, וְזֶהוּ צַד טָהַר, וְנִקְרָא תַחֲשׁ.

בְּסַפְרוֹ שֶׁל שְׂלֵמָה הַמֶּלֶךְ יֵשׁ בְּתוֹף מְזֻבַּח הַנְּחֻשֶׁת שְׂאֻמְרָנוּ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים. שְׂהָרִי כְּתוּב, (שמות כ) מְזֻבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וּגְוִי, וְזֶהוּ סוּד כְּרָאוּי. נַחֲשֶׁת – כְּשְׂשׁוּלֵטִים הָרִים אַחֲרִים, וְהִיא צָרִיכָה לְזוֹן אוֹתָם, נִצְבַּעַת בְּגוֹן הַזֶּה לְזוֹן אוֹתָם, וְהֵם נִקְרָאִים הָרִי נַחֲשֶׁת.

וְאוֹתָם הָרִי נַחֲשֶׁת נִמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם רוּחַ אַחַת מִתּוֹף הַמְזֻבַּח הַזֶּה, וּכְשִׂמְזֻבַּח זֶה מִתְעַלָּה בְּעֲלִיָּה אַחֲרַת, אֲזַי מִסְתַּלְקַת אוֹת נ', שְׂהוּא מְזֻבַּח קָדוֹשׁ, וְנִשְׁאֲרַת הָרוּחַ שֶׁל הָרִי הַנְּחֻשֶׁת הַלְלוּ. וּכְשִׂאוֹתָהּ רוּחַ מִתְעַלִּית בְּקִיּוּמָהּ, הִיא נִקְרָאת תַחֲשׁ, שְׂהָרִי הַסְתַּלְקָה מִמֶּנָּה אוֹת נ'.

וְזֶה נִפְרָד לְכַמָּה רוּחוֹת אַחֲרוֹת, וְנִקְרָאִים אֵף כֵּן, וְלִכֵּן נִקְרָא אוֹתוֹ הָעָם (אחד) תַחֲשׁ, כְּמוֹ שְׂנֻאָמֵר (בראשית כב) וְאֵת תַחֲשׁ וְאֵת מַעֲכָה. הֵם הָיוּ מִפִּירִים אֶת הַחֲזִיָּה הַזֹּאת שֶׁל הַמְשַׁכֵּן שְׂנִקְרָאת עַל שְׂמָם.

וְעִצֵּי שְׂטִים – אֵלוֹ אוֹתָם סוּדוֹת קָדוֹשִׁים, שֶׁהֵם לוּחוֹת הַמְשַׁכֵּן, וְהֵם נִקְרָאִים בְּסוּד שְׂלָהֶם. כְּתוּב עִצֵּי שְׂטִים עֲמֻדִים, וְכְתוּב (ישעיהו ו) שְׂרָפִים עֲמֻדִים.

מכאן והלאה – שָׁמֶן לְמָאֵר, מְשִׁיכָה שֶׁל שָׁמֶן מְשַׁחָה קְדוּשׁ לְמִשְׁחָה עֲלֵיהֶם. אֲבָנֵי שֶׁהֵם וְאֲבָנֵי מְלוֹאִים – אֵלוֹ אֲבָנֵי קֹדֶשׁ, יְסוּדוֹת הַמִּקְדָּשׁ, בְּמִרְכָּבוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הִלְלוּ מִזְדַּמְנִים לְבָדֵם לְכַבֵּד וּלְשַׁבַּח בְּלְבוּשׁ כְּבוֹד לְעֵינַי הַכְּהֵן בְּהֵם שֵׁם וּלְהַזְכִּיר (וּלְכַרֵּךְ) שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי שְׁבָטִים, וְלָכֵן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי מִינִים הֵם, פָּרֵט לְשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת הִלְלוּ, וְכֻלָּם עוֹלִים לְעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת בְּסוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַיְחוּד. וְכַנְגֵּד אֵלֶּה חֲקַק וְתַקֵּן מִשֶּׁה עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת בְּסוּד הַפְּסוּק שֶׁל הַיְחוּד, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים 1) שִׁמְעַי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד. וְהֵם עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, גְּלוּפִים חֲקוּקִים בְּסוּד שְׁלֹמְעֵלָה.

יַעֲקֹב רָצָה לְתַקֵּן לְמִטָּה בְּסוּד הַיְחוּד, וְתַקֵּן בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, וְהֵן: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְלֹא הִשְׁלִים לְעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁעֲדִין לֹא הִתְתַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן. כִּיּוֹן שֶׁהִתְתַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן וְנִשְׁלַם, הִדְבָּר הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהִשְׁתַּלֵּם – לֹא דִבֵּר אֵלָּא בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, לְהִרְאוֹת שֶׁהָיָה נִשְׁלַם זֶה כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, שְׁכָתוּב (וַיִּקְרָא א) וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר. הֲרֵי עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת.

וְלָכֵן עֶשְׂרִים וְחֲמֵשֶׁה מִינִים לְהִשְׁלִים תַּקֵּן הַמִּקְדָּשׁ (הַמִּשְׁכָּן) וְכָל אֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת בְּאַרְנֵנוּ בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שְׁלֹמְדָנוּ מִמִּזְרְנוּ. וּמִשּׁוּם שֶׁהַמִּשְׁכָּן נִשְׁלַם בְּסוּדוֹת הִלְלוּ, נִקְרָא כ"ה, בַּיְחוּד שֶׁל שְׁלֹמוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְלָכֵן (תְּהִלִּים קמ"ד) וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכּוּכָה כְּתוּב, סוּד שֶׁל שְׁלֹמוֹת שֶׁל כָּל הַמִּשְׁכָּן וְתַקֵּנוֹ. כ"ה כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת, וְתוֹרָה וְנִבְיָאִים וְכְתוּבִים, שֶׁהֵם כָּלֵל אֶחָד וְסוּד אֶחָד.

בְּשַׁעֲה שִׁישְׂרָאֵל מִיְחָדִים יְחוּד בְּפְסוּק הַזֶּה בְּסוּד שֶׁל עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן: שִׁמְעַי יִשְׂרָאֵל יִי אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד, וְכַרְוּךָ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁהֵם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, וּכְיוֹן כָּל אֶחָד בְּהֵן – כָּל הָאוֹתִיּוֹת מִתְחַבְּרוֹת כְּאַחַת, וְעוֹלוֹת בְּחִבּוּר אֶחָד (אז נִפְתַּחוּ) אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרִים בְּסוּד הַיּוֹבֵל, וְאָז צְרִיף לְעֵלוֹת עַד וְלֹא יוֹתֵר. וְאָז נִפְתַּחִים הַשְּׁעָרִים, וּמִחֲשִׁיב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אוֹתוֹ הָאֵדָם כְּאֵלוֹ קַיִם אֶת כָּל הַתּוֹרָה שְׁבָא בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעַת פָּנִים.

וְלָכֵן צְרִיף לְכוֹן לֵב וְרִצּוֹן בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ וּבְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע וְלְהַעֲלוֹתָם בְּרִצּוֹן הַלֵּב לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרִים שְׁאֻמְרָנוּ.

כַּיּוֹן שֶׁהַתְּפִינָה בְּזֶה, יִתְפַּוֵּן בְּאוֹתוֹ יַחְדָּו שְׂאֵמֶר מוֹרְנוּ – שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כָּלֵל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל מִי שִׁיתְּפִינָה בְּהֵם, שְׂוֹדָאֵי כָּלֵל הוּא שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה, שְׁלִמְעָלָה וּמִטָּה. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל אָדָם שְׁלֵם, שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה, וְסוּד שֶׁל כָּל הָאָמוּנָה.

מִחֻלְקָת שֶׁל שְׂמַאי וְהַלֵּל בְּקִימָה וּבִשְׂכִיבָה, שְׂכַתוֹב (דְּבָרִים י) בְּשִׁכְבּוֹ וּבְקוּמָה. שְׂשֵׁמַאי סוֹבֵר, בְּעֵרֵב, שְׁכִלְוִלָה הַנִּקְבָּה בְּשִׁלְטוֹנָה, צָרִיף לְנִקְבָה שְׂיִטוֹ וְיִקְרָאוּ. וּבִבְקָר כְּשִׁשׁוּלֵט הַזָּכָר בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, צָרִיף לְעַמֵּד לְפָנָי הַזָּכָר כְּמוֹ שֶׁצָּרִיף בְּתַפְלַת מְעַמֵּד, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהַזָּכָר בָּא.

וּבֵית הַלֵּל סוֹבֵר, שְׂאֵלְמָלָא שְׁנַמְצָא זֶה לְחַד וְזֶה לְחַד – כֶּף צָרִיף. אֲבָל כַּיּוֹן שְׂאֵנוּ מְחַבְרִים אוֹתָם כְּאֶחָד בְּחִבּוּר בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעַ פָּנִים וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרִים, לֹא צָרִיכִים אָנוּ לְהַפְרִיד זֶה לְחַד וְזֶה לְחַד, אֲלֹא לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁהַכֹּל אֶחָד בְּלִי פְרוּד, וּכְמוֹ שֶׁמְזַדְמָן לְאָדָם – כֶּף יֵאמֶר, שֶׁהָרִי שְׁנִיָּהֶם בְּחִבּוּר אֶחָד כְּמוֹ שְׁנוּחַ לָהֶם, וְכֶף צָרִיף לְהִרְאוֹת.

וְלִכּוֹן הַזָּכָר בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים, בְּפִסּוּק שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שְׁשׁ תְּבוּת, וְהַנִּקְבָּה בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים – בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁהֵם שְׁשׁ תְּבוּת אַחֲרוֹת, וְעוֹלָם בְּחִבּוּר אֶחָד, בְּסוּד שֶׁל אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרִים, וְהַלְכָה כְּמוֹ בֵּית הַלֵּל בְּכָל מְקוֹם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָרִים יָדוּ וּבִרְךָ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מא) מִי הָעֵיר מְמֹרָח וְגו'. פָּסוּק זֶה בְּאַרְנוֹ וְנִתְבָּאָר, אֲבָל סוּד הַחֻכְמָה הוּא. מ"י הוּא סוּד שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵאת הִרְאֵשִׁית לְגַלוֹת סוּד הָאָמוּנָה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

עוֹד מ"י – הִטְמִיר שֶׁל כָּל הִטְמִירִים, שְׁלֹא נוֹדַע וְלֹא הִתְגַּלָּה כָּלֵל. גָּלָה כְּבוֹדוֹ לְהוֹדַע מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא מְזַרְח, שֶׁהָרִי מִשָּׁם רֵאשִׁית שֶׁל כָּל סוּד הָאָמוּנָה וְהָאוֹר לְהַגְלוֹת. וְאַחַר כֶּף, צָדֵק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, שֶׁהָרִי צָדֵק גָּלָה הַגְּבוּרָה הָעֲלִיּוֹנָה וְשִׁלְטוֹן שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, וְאֵת הַצָּדֵק הַזֶּה הִשְׁלִיט עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת לְהַנְהִיגָם וּלְתַקְּנָם כְּרָאוּי. וְלִכּוֹן, יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יָרֵד, שֶׁהָרִי כָּל מְלָכֵי הָעוֹלָם בְּרִשׁוֹת הַצָּדֵק הַזֶּה הֵם עוֹמְדִים, כְּמוֹ שְׂנַאֲמֶר (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תִּבְל בְּצָדֵק.

עוד צדק יקראהו לרגלו – מי קורא למי? אלא הצדק קורא תמיד לאספקלריה המאירה, ולא שוכך לעולמים, וצדק עומד תמיד לרגלו, שלא זז משם, וקורא ולא שוכך. זהו שכתוב (שם פג) אלהים אל דמי לך אל יחרש ואל תשקט אל. ועכשו הקדוש ברוך הוא מאיר לנו הדרך הזו בשבילנו (ורבי) אלעזר בני שקורא לאור העליון ולא שוכך. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. (ועתה, אלעזר בני, קורא לאור העליון ולא שוכך, והקדוש ברוך הוא מאיר לנו הדרך בגללו. אשרי חלקו ואשרי חלקם של הצדיקים).

רבי אבא פתח פסוק ואמר, (שם סג) מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה. מה זה שונה מכל שאר התשבחות שלא אמר באיזה מקום שבח אותם דוד המלך? ומה שונה כאן שאמר בהיותו במדבר יהודה? אלא לא זה לבדו, שהרי אף כף גם – (שם לד) בשנותו את טעמו לפני אבימלך. בכא הזיפים. וכן כלם. להראות לכל בני העולם שבחו של דוד, שאף על גב שהיה בצער והיו רודפים אחריו, היה משתדל לומר שירות ותשבחות לקדוש ברוך הוא.

ואף על גב שפרוץ הקדש היה אומר – רוח הקדש לא היתה שורה עליו עד שהוא השתדל שתשרה עליו. וכך בכל מקום – לא שורה רוח הקדש שלמעלה עד שיתעורר עליו האדם מלמטה. ודוד, אף על גב שרדפו אחריו והיה בצער, לא היה עוזב שירות ותשבחות מפיו ולשבח את רבונו על הכל.

ואם תאמר, זה ששנינו מזמור לדוד או לדוד מזמור, וכאן שרתה עליו רוח הקדש בתחלה, משום שאמר מזמור לדוד. אלא, אם הוא היה מכונן עצמו בתחלה, לא היתה שורה עליו רוח הקדש. מזמור זה רוח הקדש. למה נקרא כך? משום שהיא משבחת את המלך העליון תמיד, (שכל הזמן הוא היה משבח ומזמר ולא שוכך) שכל הזמן היתה משבחת ומזמרת ולא שוככת. כיון שבא דוד, מצא גוף מתקן כראוי ושרתה עליו, והיו מגלים בעולם הזה לשבח ולזמר למלך, והכל כדי שיתתקן העולם הזה כמו שלמעלה.

לדוד – איש שלם בתקונו, איש מתקן, איש צדיק. דוד ודאי שלא השתנה לעולמים. בהיותו במדבר יהודה – זה שבח של דוד, אף על גב שהיה בצער, אף על גב שהיו רודפים אחריו, ואיזו תשבחת אמר? תשבחת גדולה ונכבדה.

והשבח שלו מה הוא? (תהלים ג) אלהים אלי אתה אשחרך. אלהים סתם. כיון שאמר אלהים, למה אלי? אלא אותה דרגה שלו. שלש דרגות כאן: אלהים, אלי, אתה. ואף על גב שהם שלשה שמות, דרגה אחת היא, בסוד של אלהים חיים. אלהים - למעלה, אלהים חיים. אלי - קצה השמים עד קצה השמים. אתה - הדרגה שלו. ואף על גב שהכל אחד ובשם אחד עולה.

אשחרך - אם כמשמעו שלו, יפה. אבל אשחרך - התקין האור שמאיר בשחר. שהרי האור שעומד בשחר לא מאיר עד שיתקנו אותו למטה. ומי שמתקן את אור השחר הזה, אף על גב שהוא שחר, זוכה לאור לבן שמאיר, וזהו אור אספקלריה המאירה, וזהו האדם שזוכה לעולם הבא.

וזה סוד (משלי א) ומשחרי ימצאנני. ומשחרי - שמתקנים האור של משחרי השחר. ימצאנני, לא כתוב ימצאונני, אלא ימצאנני, שזוכים לשני אורות - לאור השחר השחר, ולאור הלבן שמאיר. וזוכה לאספקלריה שאינה מאירה, ולאספקלריה שמאירה. וזהו ימצאנני. ועל כן אמר דוד אשחרך. התקין אור של השחר השחר להאיר עליו אור לבן שמאיר.

צמאה לה נפשי כמה לה בשרי (תהלים ג), כמי שרעב לאכל וצמא לשתות. בארץ ציה ועיף בלי מים, משום שהוא מדבר ואינו מקום של ישוב, ולא מקום של קדש. ולכן הוא מקום בלי מים. וכמו שאנו רעבים וצמאים אליך במקום הזה, כן בקדש חזיתך וגו'. ואנו, כמו שאנו צמאים אל מורנו לשתות בצמאון את דבריו במקום הזה, אף כן צמאים לשתות בצמא דבריו בבית המקדש, המקום שנקרא קדש. אמר רבי שמעון לרבי אבא, מי שהתחיל הדבר - יאמר עכשו. **פתח** רבי אבא ואמר, ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגו'. בשעה שהראה הקדוש ברוך הוא למשה את מעשה המשכן, היה קשה לפניו, ולא יכל לעמד בו, והרי פרשוה. ועכשו יש לנו להקשות כאן, אם התרומה הזו נתנה הקדוש ברוך הוא למשה לבדו, איך נתנה לאחר, ואמר שלבני ישראל יקחו את התרומה הזו?

אף ודאי שלמשה נתנה, ולא נתנה לאחר. למלך שהיה בתוך עמו, ולא היתה הגבירה עם המלך. כל זמן שהגבירה לא היתה עם המלך, העם לא קובעים בו ואינם יושבים לבטח. כיון שבאה

הגבירה, כל העם שמחים ויושבים בבטחון. כך בתחלה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא עשה להם נסים ואותות על ידי משה, לא קובעים העם. כיון שאמר הקדוש ברוך הוא ויקחו לי תרומה – ונתתי משפני בתוכם. מיד כלם קבעו ושמחו בעבודת הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (במדבר ז) ויהי ביום כלת משה, שירדה כלת משה לארץ.

ואם תאמר, "ויהי" בכל מקום אינו אלא לשון צער, וכאן כתוב ויהי ביום? אלא, באותו יום ששכינה ירדה לארץ, נמצא לה מקטרג, וכסה אותו החשך כנגדה כדי שלא תרד. ושנינו, אלף וחמש מאות רבוא מלאכים נמצאו לפנייה כדי שלא תרד.

ובאותו זמן נמצאו כל הכנס של המלאכים העליונים לפני הקדוש ברוך הוא ואמרו לפניו: רבון העולם, כל הזיו וכל האור שלנו – בשכינת כבודך הוא, ועכשו תרד לתחתונים? באותה שעה התחזקה השכינה ושררה אותו חשך אפלה כמי שמשבר חתיכות חזקות, וירדה לארץ. כיון שכלם ראו כך, פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמו בכל הארץ. אדיר ודאי, ששררה כמה חתיכות וכחות חזקים, וירדה לארץ ושלטה בכל. ולכן כתוב ויהי הצער שקבלו כמה חילות ומחנות ביום שירדה לארץ כלת משה.

ולכן ויקחו לי תרומה וגו'. לא כתוב ויקחו לי ותרומה, אלא ויקחו לי תרומה, להראות שהכל אחד בלי פרוד. ומעשה המשכן כמו שלמעלה, זה כנגד זה, להכליל השכינה מפל הצדדים, מעלה ומטה. כאן בעולם הזה המעשה שלו כמעשה הגוף, להכליל את הרוח בתוכו, וזוהי שכינה, שנקללה מעלה ומטה, והיא רוח הקדש.

ולעולם נמשכת ונכנסת לתוך סוד הגוף, להשרות מח בתוך קלפה הכל כראוי. רוח הקדש הזו נעשית בגוף, להכליל בתוכו רוח אחרת עליונה, דק ומאיר, והכל כך נאחז ונקלל זה בזה ונכנס זה בזה, עד שנאחז בעולם הזה, שהוא קלפה אחרונה חיצונה.

קלפה חזקה היא לפנים מקלפה של העולם הזה. כמו שהאגוז, שהקלפה החיצונה אינה קשה, קלפה שהיא לפנים ממנה היא קלפה קשה – אף כך למעלה. קלפה קשה היא רוח אחרת ששולטת בגוף. לפנים ממנו היא קלפה קלושה. לפנים ממנו – המוח.